

Ohjevihko

USKONNONOPETUS.FI

Materiaalin tekijät:

Toimitustyö, ohjeet ja tehtävät: Mari Huotari, Essi Ikonen ja Salla Vainio

Kuvitus ja animoinnit: Johanna Nordblad, www.johannanordblad.com

Taitto: Mari Huotari

Videot: Mari Huotari

Zappar-sisältöjen toteutus: Mari Huotari

Sisältöasiantuntijat

Luterilainen kirkkotila: Mika Aspinen, Katarina Engström, Juhani Holma ja Helena Tuominen.
Kirkon koulutuskeskus.

Moskeija: Ramil Belyaev, Suomen Islam-seurakunta.

Ortodoksinen kirkkotila: Risto Aikonen, Itä-Suomen yliopisto. Kaarina Lyhykäinen,
Helsingin ortodoksinen seurakunta.

Julkaisija: Agricola-opintokeskus, Järvenpää

© Seurakuntaopisto/Agricola-opintokeskus 2018

Tutki tilaa – Agricola-opintokeskuksen julkaisuja 2

ISSN 2489-3986 (verkkajulkaisu)

Tutki tilaa -materiaali sisältää:

Ohjevihko

Esinekortit

- Luterilainen kirkkotila
- Moskeija
- Ortodoksinen kirkkotila

Interaktiiviset kuvat

- Luterilainen kirkkotila
- Moskeija
- Ortodoksinen kirkkotila

Monialaiset kortit

Media-aineistot vapaaseen käyttöön

Pedagogisia vinkkejä blogissa

Materiaalit maksutta verkossa:
www.uskonnonopetus.fi/tutkitilaa

Kulttuuriperintö oppimisympäristönä

Tutki
tilaa

Jos nostat katseesi tästä tekstistä ja suuntaat sen tietoisesti ympäristöön, jossa olet, huomaat uusia asioita siitä. Huomaat ehkä miten värimaailma sointuu yhteen tai ei. Tai miten ympäristön muodot, valot ja varjot kuljettavat katsettasi eteenpäin. Kiinnität ehkä huomiota ääniin ja tuoksuihin, jotka ovat läsnä ympärilläsi tai vähän etäämpänä. Tutkimalla tilaa, sen käyttöä ja historiaa perusteellisemmin ymmärryksesi sekä itsestäsi että ympäröivästä maailmasta syvenee. Tilat kertovat meistä ja vaikuttavat meihin.

Kaikki ympäristöt, paikat, rakennukset ja esineet kantavat mukanaan kulttuurisia merkityksiä. Ne kertovat tarinoita yhteisöistä, joka ovat niitä rakentaneet tai käyttäneet. Ne kertovat siitä, mitä on pidetty ja pidetään tärkeänä, arvokkaana ja kauniina. Ne kertovat myös siitä, kenellä on rahaa ja valtaa ja minkälaisiin tarkoituksiin valtaa käytetään. Näihin kertomuksiin tutustuminen auttaa rakentamaan omaa suhdetta ympäröivään kulttuuriin sekä kunnioittavaa vuorovaikutusta monikatsomuksellisessa yhteiskunnassa. Se auttaa myös huomaamaan ja pohtimaan, mitä asioita maailmassa tulisi muuttaa.

Kulttuuriympäristöissä on mahdollista toteuttaa oppimisprosesseja, joissa opitaan samanaikaisesti monenlaisia tietoja, taitoja ja asenteita. Autenttisessa ympäristössä tieto kulttuuriympäristöstä yhdistyy siihen liittyviin omiin havaintoihin. Ympäristön tutkiminen koko keholla ja tilassa liikkuen tukee tunnepitoisen suhteen muodostumista ympäristöön ja tietoisuus omasta suhteesta elinympäristöön, kulttuuriin ja yhteisön historiaan ja juuriin syvenee.

Oppimisympäristö koostuu tilan lisäksi yksilöistä, jotka oppimisprosessiin osallistuvat, heidän välisistä vuorovaikutussuhteistaan, toiminnastaan ja tavoitteistaan sekä välineistä joita oppimiseen käytetään. Hyvä oppimisympäristö on aina päämääräsuuntautunut, riittävän kompleksinen ja vuorovaikutteinen. Lisäksi se ohjaa eettiseen pohdintaan ja antaa välineitä oppimisprosessin arviointiin. Pelkkä tila ei siis riitä vaan tarvitaan suunnitelma ja välineet sen toteuttamiseen.

Tutki tilaa -materiaalin pedagoginen malli tarjoaa välineitä oppimisprosessin rakentamiseen kulttuurisessa tilassa. Malli on suunniteltu kehittämään erityisesti **ympäristönlukutaitoa**, eli kykyä lukea aineellista (esim. rakennukset ja artefaktit) ja aineetonta kulttuuria (toiminnot ja traditiot).

Tutki tilaa -mallissa (Koe, lue ja tuota tilaa) ympäristönlukutaitoa kehitetään **kokonaisvaltaisesti**. Kokonaisvaltaisuudella tarkoitetaan toisaalta **multimodaalisuutta**, eli kiinnitetään huomiota siihen, miten erilaiset symbolijärjestelmät ja tiedonalat välittävät meille tietoa ympäristöstä, jota tarkastelemme. Toisaalta kokonaisvaltaisuus tarkoittaa myös oppijan **koko persoonan huomioimista** oppimisprosessissa: tehtävät on pyritty muotoilemaan siten, että ne houkuttelevat tarkastelijaa luomaan ja tutkimaan erilaisia henkilökohtaisia merkityksiä, joita tila nostaa esiin.

Tutki tilaa -materiaalin pedagogista mallia voi käyttää minkä tahansa tilan tarkasteluun. Materiaalissa on valmiita välineitä oppimisprosessien suunnitteluun kirkossa ja moskeijassa. Lisätyn todellisuuden avulla näihin oppimisympäristöihin liittyvä tiedollinen sisältö on mahdollista sijoittaa osaksi erilaisia oppimisprosesseja ja tukea oppijan tieto- ja viestintäteknologista osaamista.

Työskentelyn vaiheet

Materiaali maksutta verkossa!

www.uskonnonopetus.fi/tutkitilaa

1. Koe tilaa

Kuuntele, haistele, tunnustele, katsele ja liiku.

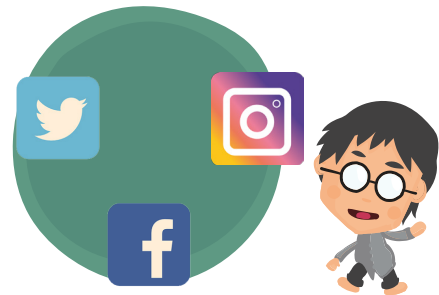
2. Lue tilaa

Esineistön kautta, kokonaisuuden kautta tai monialaisesti.

3. Tuota tilaa

Äänitä, videoi, valokuvaa, piirrä, maalaa, muotoile, kirjoita, sävellä, tuota tarina tai näyttele,

Jaa tilaa

Voit jakaa kuvia työskentelyn eri vaiheista ja tuotoksista:
#tutkitilaa #uskonnonopetusfi.

Vaihtoehtoisia tapoja tutkia tilaa

Yhdistele mielesi mukaan materiaalin osia kohderyhmä ja käytettävissä oleva aika huomioiden. Voit hyödyntää materiaalia ennen tilaan menemistä, tilassa sekä vierailun jälkeen. Materiaalin avulla voi halutessaan rakentaa tilan luokkahuoneeseenkin. Oppilaat voivat tallentaa Lue tilaa -työskentelyn vastauksensa paperille, älypuhelimien muistioon, alustallenne, tai mobiililaitteilla kuvaamalla ja äänittämällä. Näin vierailun aikana läpikäytyihin asioihin on helppo palata vierailun jälkeenkin ja hyödyntää Tuota tilaa -vaiheessa.

Esineistön kautta

Rakennuskortti ennen tilaan menemistä koululla – Koe tilaa -työskentely – Lue tilaa esineistön kautta esinekortteilla lisättyä todellisuutta hyödyntäen – Tuota tilaa -tuotokset koululla ja purku-

Kokonaisuuden kautta

Koe tilaa -työskentely – Lue tilaa kokonaisuuden kautta interaktiivista kuvaa hyödyntäen – Tuota tilaa paikan päällä – Purku verkossa oppimisalustalla toisten töitä tarkastellen ja kommentoiden.

Näkökulma tai teema edellä

Koe tilaa työskentely – Lue tilaa valitusta näkökulmasta käsin monialaisilla korteilla – Tuota tilaa ja purku paikan päällä

Tilan luominen koululle tai luontoon

Jos ette pääse tilaan, toteuttakaa Lue tilaa -työskentely esinekorttien ja interaktiivisen kuvan avulla valitsemassanne paikassa. Tutustukaa ensin tilaan kuvan avulla. Rakentakaa sitten kulttuuriympäristön malli esinekortteilla asetellen niitä esimerkiksi salin tai luokan seinälle. Tutustukaa esinekorttien sisältöihin lisätyn todellisuuden avulla. Voitte myös itse tuottaa lisää sisältöjä rakentamaanne tilaan. Kutsukaa vieraita tutustumaan luomaanne tilaan ja sen sisältöihin.

Järjestetty vierailu ja materiaalin hyödyntäminen

Mikäli vieraillette kulttuuriympäristössä, jossa tarjotaan oma esittely tilasta, voitte vierailua ennen tai sen jälkeen tutustua tilan esineistöön tai kokonaisuuteen esinekorttien tai kuvan avulla.

Koe tilaa

Yhteisesti

1. Aisti tilaa

Asetu niin, että kätesi ovat tyhjt ja sinulla on tilaa ympärilläsi. Seiso mukavasti. Katsele ympärillesi rauhassa hetken aikaa. Kuulostelee, mitä tuntemuksia tila herättää sinussa. Sulje sitten silmäsi ja avaa ne vasta kun kuulet ohjeen avaamisesta. Hengitä muutama kerta rauhallisesti sisään ja ulos. Mieti hiljaa kuulemasi ohjeistuksen mukaisia asioita.

- Pidä silmät edelleen kiinni ja kuvittele katsovasi ympärilläsi olevaa tilaa nyt mielessäsi.
- Miltä tässä tilassa tuntuu? Onko sinulla kylmä tai lämmin vai ihan sopiva?
- Millaisia ääniä kuulet?
- Mitä hajuja tai tuoksuja haistat?
- Minkälainen tunnelma tilassa on?
- Avaa nyt silmäsi ja katsele ympärillesi rauhassa liikkumatta. Anna katseen kiertää tilan puolelta toiselle. Katso myös pääsi päälle ja jalkoihisi.
- Mitä muotoja näet? Ovatko muodot pyöreitä tai kulmikkaita?
- Mitä värejä näet? Ovatko ne kylmiä vai lämpimiä?
- Minkälaisia valoja ja varjoja näet? Mistä ne syntyvät?
- Onko tila avara vai ahdas? Mistä se johtuu?
- Miten tila ohjaa ihmisten liikkumista siellä?
- Mikä on mielestäsi tilan tärkein kohta? Mistä sen huomaa?
- Mitä esineitä tai asioita näet? Ovatko ne kovia vai pehmeitä? Miltä ne tuntuisivat kättä vasten?
- Etsi katseella tilasta paikka, esine tai asia, jossa on jotain tuttua, outoa, kaunista tai kiinnostavaa. Mene rauhallisesti kyseiseen paikkaan, asian tai esineen luo tai lähelle sitä. Kokeile ja tunnustele miltä se tuntuu!

Jutelkaa kokemastanne. Miltä tuntui lähestyä tilaa näin? Mitä kuulit ja mitä haistoit? Mitä huomioita teit esineistä, asioista tai niiden pinnoista? Mikä tuntui hauskimmalta ja mikä vaikeimmalta? Mitä olisit vielä halunnut tehdä tai kokeilla? Jakakaa ajatuksia yhdessäkin hetki.

Koe tilaa

Yhteisesti

2. Tunteet tilassa

Liikutaan rauhallisesti tilassa. Ohjaaja nimeää erilaisia tunteita yksi kerrallaan, esimerkiksi iloisesti, pelokkaasti, vihaisesti, kiireisesti. Liikkujat muuttavat liikettään tunteen mukaisesti. Katsotaan ympärille. Etsitään tilasta eri tunteisiin liittyviä asioita, esimerkiksi mikä tilassa on iloista tai surullista. Lopuksi voidaan keskustella yhdessä siitä, millainen tila on.

3. Muodot tilassa

Mennään jonoon ja jokainen etsii tilasta jonkun muodon. Jonon ensimmäinen johtaa joukkoa löytämänsä muodon lähelle. Muut seuraavat johtajaa liikkumalla johtajan liikkeitä jäljitellen. Johtaja pysähtyy, kun ollaan perillä ja osoittaa kohdetta. Muut arvaavat, mikä muoto on kyseessä. Ensimmäinen menee jonon viimeiseksi ja seuraavasta tulee uusi johtaja. Vinkki: Voit jakaa ryhmän useampaan jonoon.

4. Värät tilassa

Katsotaan ja nimetään yhdessä erilaisia värejä tilassa. Lattialle tai maahan laitetaan eri värisiä kyniä, papereita tai muita esineitä. Leikkijät panevat eri värät mieleensä ja laittavat silmänsä kiinni. Yksi väri poistetaan. Leikkijät avaavat silmänsä ja menevät puuttuvan värin luo tilassa. Tätä toistetaan muutaman kerran niin, että tilassa liikkuminen on tullut luontevaksi. Vinkki: Värejä voi löytyä myös toisten vaatteista.

Tehtävissä 3 ja 4 voit vaihtaa tutkimisen kohdetta.
Voitte myös myös tutkia tilan materiaaleja
tehtävien 3 ja 4 tapaan.

Itsenäisesti
tai ryhmässä

Lue tilaa

Kokemustyöskentelyn jälkeen valitse alla olevista toteutustavoista yksi tai yhdistele ja sovelle annettuja malleja haluamallasi tavalla.

1. Esineistön kautta

Kortit verkossa!

Mitä tarvitaan:

Esinekortit tilasta, mobiililaitteet, Zappar-mobiilisovellus

Zappar

Valmistelut ennen tilaan menemistä:

- Tulosta tilan esinekortteja siten, että niitä on pinossa saatavilla jokaiselle oppilaalle, parille tai pienelle ryhmälle tarvittava määrä riippuen käytettävästä ajasta. Tulosta kortit kaksipuoleisina niin, että niiden takana on kysymykset, joihin vastataan tilassa korttia kääntämällä.
- Ladatkaa maksuton lisätyn todellisuuden sovellus Zappar mobiililaitteillenne.
- Testatkaa sovellus käyttäen Lue tilaa -kortin kuvaa, jossa lapsi on laite kädessään.
- Voitte käyttää rakennuskortin ennen tilaan menemistä. Päätä ennen tilaan menemistä, millaisen etenemispolun rakennat ja miten oppilaat tallentavat tai tallentavatko vastauksensa Lue tilaa -vaiheessa.
- Mieti valmiiksi miten toteutate Tuota tilaa -vaiheen, jotta voit ohjeistaa sen selkeästi tilassa tai kertoa oppilaille, että teette tai jatkatte tuotoksia vierailun jälkeen.

Tilassa:

1. Ota kortti, etsi kortin kuvassa oleva kohde tilasta ja mene sen luo
2. Avaa Zappar-sovellus ja skannaa kortti sovelluksella
3. Katso ja kuuntele avautuva sisältö
4. Vastaa kortin takana oleviin kysymyksiin
5. Hae uusi kortti ja tutustu niin moneen kohteeseen kuin ehdit

Lue tilaa

*Itsenäisesti
tai ryhmässä*

Kokemustyöskentelyn jälkeen valitse alla olevista toteutustavoista yksi tai yhdistele ja sovelle annettuja malleja haluamallasi tavalla.

2. Kokonaisuuden kautta

Linkit kuviin verkossa!

Mitä tarvitaan:

Interaktiivinen kuva tilasta ja mobiililaitteet.

Valmistelut ennen tilaan menemistä:

- Varmistakaa, että saatte linkin kuvaan auki mobiililaitteiden nettiselaimessa.
- Mieti miten tai mihin oppilaat tallentavat vastauksensa tilassa kuvan kanssa työskennellessään.
- Mieti valmiiksi miten toteutate Tuota tilaa –vaiheen, jotta voit ohjeistaa sen selkeästi tilassa tai kertoa oppilaille, että teette tai jatkatte tuotoksia vierailun jälkeen.
- Mieti nappikuulokkeiden tarvetta.

Tilassa:

1. Avaa kuva mobiililaitteelle ja tutki mitä kohteita siihen on merkitty
2. Etsi vastaavia kohteita liikkuen tilassa
3. Tutki ja vertaile näkemääsi: Mitä eroa kohteiden sijoittelussa on?
4. Valitse yksi kohde ja tutustu siihen tarkemmin kuvan kysymysten avulla
5. Siirry seuraavaan kohteeseen ja tee samoin

Itsenäisesti
tai ryhmissä

Lue tilaa

Kokemustyöskentelyn jälkeen valitse alla olevista toteutustavoista yksi tai yhdistele ja sovelle annettuja malleja haluamallasi tavalla.

3. Monialaisesti

Ilmaisen monet
muodot

Tutkin ja toimin
ympäristössäni

Kielten rikas
maailma

Minä ja meidän
yhteisömme

Kasvan, liikun ja
kehityn

Mitä tarvitaan:

Monialaiset kortit

Kortit verkossa!

Valmistelut ennen tilaan menemistä:

- Tulosta monialaisia kortteja sopiva määrä sen mukaan, työskentelettekö yksin, pareina vai ryhmissä.
- Suunnittele, miten vastaukset tallennetaan tai työskentely puretaan. Mieti, onko vastauksia tarpeen tallentaa.

Tilassa:

1. Hae ensimmäinen kortti ja tee tehtävä
2. Hae uusi kortti.

Vinkki: Sijoita kortit tilassa siten, että uusi kortti pitää hakea aina uudesta paikasta tai vaihtaa toisten kanssa.

Tuota tilaa

*Itsenäisesti
tai ryhmässä*

Valitse tuottamisvaiheen tehtävistä sellainen, joka palvelee parhaiten omaa ryhmääsi. Tuottamisvaiheen voit toteuttaa joko vierailun yhteydessä tai sen jälkeen. Voit kytkeä tuottamisvaiheen tehtävät myös osaksi kurssillasi käsiteltäviä teemoja ja kysymyksiä.

Ohjeistus:

Tuota teos, joka lisää katsojan ymmärrystä tilasta tai valitsemastasi esineestä ja siitä, miksi se on tässä tilassa. Voit esimerkiksi äänittää, videoida, valokuvata, piirtää, maalata, muotoilla, kirjoittaa, säveltää tai näytellä!

Esimerkkejä Tuota tilaa -työskentelyn toteuttamiseen:

1. Vlogi vierailusta

Tuota vlogi, jossa kerrotte vierailustanne tilassa. Voit kuvata vlogiinne materiaalia jo vierailun aikana tai kuvata sen vierailun jälkeen. Vastaa vlogissasi seuraaviin kysymyksiin: Missä tilassa vierailin? Minkälaista tilassa oli? Mitä uutta opin? Mikä oli kiinnostavinta vierailussa? Pyri lisäämään katsojan ymmärrystä tilasta tai aiheeseen liittyvistä teemoista. Jaa vlogi sopimallanne tavalla.

2. Asentohippa esineistä

Saat kortin, joka esittää jotakin tilassa olevaa esinettä tai asiaa. Mikä on kyseessä? Miksi se on kyseisessä tilassa? Mitä sillä tehdään? Tee kehollasi asento, joka liittyy kyseiseen asiaan ja sen merkitykseen tilassa. Esitä se muille. Muut koittavat arvata, mistä on kyse. Tätä tehdään muutaman esineen kanssa. Valitkaa kolme asentoa, joita käytätte asentohippassa. Kun joku jää kiinni, hän menee johonkin kolmesta asennosta. Toiset voivat vapauttaa hänet koskettamalla ja nimeämällä esineen, jota hän esittää.

Itsenäisesti
tai ryhmässä

Tuota tilaa

3. Tilan rakentaminen luokkaan

Miltä vierailunne kohteena ollut tila näytti? Mitä erilaisia asioita, esineitä ja piirteitä tilassa oli? Rakentakaa tila luokkaanne, saliin tai vaikka ulos hyödyntämällä esinekortteja. Saat yhden esinekortin, jossa on tilassa oleva esine. Mieti, missä päin kyseinen esine sijaitsisi, jos tila rakennettaisiin käyttämäänne tilaan. Jutelkaa vielä yhdessä kokemastanne: Mitä ajatuksia vierailu herätti tai mitä jäit miettimään?

4. Kerro tilasta

Valitse jokin tilassa oleva esine ja tutustu siihen tarkemmin. Kuvaa esineestä video tai nauhoita äänitiedote, jossa vastaat omin sanoin kortissa tai interaktiivisessa kuvassa olleisiin kysymyksiin. Tavoitteena on selvittää muille, mikä kyseisen asian esineen merkitys on tilassa ja lisätä heidän ymmärrystään aiheesta. Tehtävän voi toteuttaa yksin tai ryhmässä. Voit tehdä sisältösi myös posterin tai diaesityksen muotoon. Jaa tuotoksesi sovitussa paikassa.

5. Visuaalinen työ

Mikä tilassa oli sellaista, joka kiinnosti, miellytti tai mietitytti sinua eniten? Tuota valitsemalasi tekniikalla esim. piirtäen, maalaten, askarrella tai savesta muotoillen tilasta tai sen piirteistä teos. Voit myös etsiä verkosta vastaavia kuvia kyseisestä asiasta ja koota niitä sähköiseen esitykseen tai posteriin. Tarkastelkaa tuotoksia yhdessä ja puhukaa niiden herättämistä ajatuksista toisianne kuunnellen ja rohkaisevasti kommentoiten.

Liitteet ja kirjallisuus

Löydät kaikki materiaalit verkosta osoitteesta
www.uskonnonopetus.fi/materiaalit

Lue lisää

Järnefelt, Heljä. *Kulttuuriperintö ja uskonnonopetus*. Edu.fi.
http://www.edu.fi/download/124511_yhdessa_oppimaan_kulttuuriperinto.pdf

Koulujen kulttuuriperintöopetus. Edu.fi.
http://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/teemat/kulttuuriperintoopetus/koulujen_kulttuuriperintoopetus

Maailmanperintökohteet. Suomen YK-liitto.
<http://www.ykliitto.fi/yk70v/kulttuurinen/maailmanperintokohteet>

Räsänen, Marjo 2015. *Visuaalisen kulttuurin monilukukirja*. Helsinki: Aalto –yliopisto.

Venäläinen, Päivi (toim.) 2008. *Kulttuuriperintö oppimisympäristönä*. Suomen museoliiton julkaisuja 58. http://edu.fi/download/124309_Kulttuuriperinto_ja_oppiminen.pdf

Tutki tilaa